Utbildningsutskottets betänkande 1984/85:11

om anslag till utbildningsdepartementet m. m. (prop. 1984/85:100 bil. 10)

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1984/85:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) punkterna A 1–A 3 jämte motioner.

1. **Utbildningsdepartementet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt A 1 (s. 115–116) och hemställer

att riksdagen till *Utbildningsdepartementet* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 31 566 000 kr.

2. **Kommittéer m. m.** Regeringen har under punkt A 2 (s. 116) föreslagit riksdagen att till Kommittéer m. m. för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 20 880 000 kr.

Motionerna

1984/85:1325 av Kerstin Göthberg m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas 3. att riksdagen beslutar att anslaget A 2. Kommittéer m. m. minskas med 4 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

1984/85:1341 av Bengt Lindqvist (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om anpassning och framtagande av programvara för handikappade elevers dataundervisning i skolan.

1984/85:2822 av Per Unckel m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas 1. att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag att till åtgärder för att definiera skolans databehov när det gäller mjukvaran anvisa 6 000 000 kr.

Utskottet

Under anslaget, som föreslås uppfört med 20 880 000 kr., beräknar föredragande statsrådet medel för bl. a. särskilda insatser för utveckling av programvara för dataundervisning i skolan (6 milj. kr.) och översyn av den yrkesinriktade utbildningen i gymnasieskolan (1,5 milj. kr.).

Enligt motion 1984/85:2822 (m) yrkande 1 bör utvecklingen av programvara för dataundervisning i skolan ske utan statliga eller kommunala resursinsatser. Anslaget bör enligt motionärernas mening minskas med 6 milj. kr.

och föras upp på riksstaten med 14 880 000 kr. I motion 1984/85:1325 (c) yrkande 3 anses att 4 milj. kr. kan sparas under anslaget och användas för fortbildningsändamål under annat anslag även med hänsyn till de nya uppgifter som förväntas bli fullgjorda med utnyttjande av medel under kommittéanslaget. Anslaget bör enligt dessa motionärer föras upp med 16 880 000 kr.

Enligt motion 1984/85:1341 (s) bör dataundervisningen i skolan anpassas till de krav som elever med olika funktionshinder, bl. a. synskadade, kan ställa på den. Ofta kan det bli nödvändigt att ansluta ett särskilt hjälpmedel till datorn, t. ex. en anordning antingen för att avläsa bildskärmens information med fingrarna eller för syntetiskt tal. Vidare krävs en påbyggnad av programvaran för att det skall bli möjligt att åstadkomma en dialog mellan datorn och eleven med funktionshinder. Arbetet med en anpassning av programvaran för handikappades behov bör enligt motionären ske inom ramen för de 6 milj. kr. som tas upp i budgetpropositionen för utveckling av programvara för dataundervisning i skolan.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

På skolans område är det nödvändigt med en god undervisning om och med datorer. För denna undervisning är tillgången på datorutrustning och programvara av central betydelse.

Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att det finns behov av att generellt beskriva inom vilka områden skolan behöver ha tillgång till programvara, vilken programvara som finns tillgänglig och vilka krav som bör ställas på denna. Genom att produktionen av programvara är omfattande, snabbt föränderlig och huvudsakligen riktad mot andra användare än skolan är det ofta svårt för varje enskild kommun eller skola att hålla sig informerad om tillgången, såväl kvalitativt som kvantitativt. Erfarenheter från andra länder talar vidare klart för att det är svårt att utveckla programvara utan insatser och stöd från samhällets sida.

Utskottet anser således att det även i vårt land är nödvändigt med särskilda statliga insatser för programvaruutveckling för skolan. Sådana insatser bör gälla utveckling av programvara av olika slag för i första hand grundskola, gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning. Utskottet tillstyrker att 6 milj. kr. ställs till regeringens förfogande för detta ändamål under förevarande anslag och avstyrker motionerna 1984/85:1325 yrkande 3 och 1984/85:2822 yrkande 1.

Anskaffande av särskilda hjälpmedel som kan anslutas till datorer, som används av elever med funktionshinder, är en fråga för resp. landsting. När det gäller påbyggnad av programvaran så att det blir möjligt att åstadkomma en dialog mellan datorn och den handikappade eleven har utskottet erfarit att det i sådana sammanhang är en tumregel för kostnadskalkyler att arbetet med ett påbyggnadsprogram om 20 minuter tar en tid av ca nio månader för en speciallärare och att kostnaden för att framställa programmet uppgår till ca 200 000 kr. Eftersom de synskadade eleverna är integrerade i det allmänna

skolväsendet är det största problemet emellertid den nuvarande bristen på utbildade lärare som har dels datorkunskap, dels insikt i hur den handikappade eleven skall hantera de särskilda hjälpmedlen och påbyggnadsprogrammet.

Under anslaget B 5. Stöd för produktion av läromedel anvisas särskilda medel – 1,5 milj. kr. under en treårsperiod – för utveckling och produktion av läromedel inom dataområdet för elever med handikapp. Frågan om medel härutöver bör prövas när ytterligare erfarenheter vunnits av ifrågavarande läromedelsframställning. Med hänvisning till vad som anförts föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:1341.

Utskottet hemställer

att riksdagen till *Kommittéer m. m.* med bifall till proposition 1984/85:100 och med avslag på motionerna 1984/85:1325 yrkande 3, 1984/85:1341 och 1984/85:2822 yrkande 1 för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 20 880 000 kr.

3. **Extra utgifter.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt A 3 (s. 116) och hemställer

att riksdagen till *Extra utgifter* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 608 000 kr.

Stockholm den 13 februari 1985

På utbildningsutskottets vägnar
KERSTIN GÖTHBERG

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Kerstin Göthberg (c), Lars Gustafsson (s), Birgitta Rydle (m), Helge Hagberg (s), Lennart Bladh (s), Göran Allmér (m), Pär Granstedt (c), Iris Mårtensson (s), Lars Svensson (s), Birger Hagård (m), Gunnar Hökmark (m), Ingvar Johnsson (s), Barbro Nilsson i Örnsköldsvik (s), Linnea Hörlén (fp) och Nils Berndtson (vpk).

Reservationer

1. Medelsanvisningen

Birgitta Rydle, Göran Allmér, Birger Hagård och Gunnar Hökmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "På skolans" och slutar "1984/85:2822 yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet har noterat att föredragande statsrådet föreslår att 6 milj. kr.

skall anslås till insatser för att definiera skolans behov av programvara för dataundervisningen. Enligt utskottets mening erbjuder skolan en så intressant marknad att de uppgifter, som beloppet är tänkt för, bör kunna fullgöras utan statliga eller kommunala resursinsatser. Anslaget bör med bifall till motion 1984/85:2822 yrkande 1 och med avslag på proposition 1984/85:100 och motion 1984/85:1325 yrkande 3 minskas med 6 milj. kr. jämfört med regeringens förslag och föras upp med 14 880 000 kr. för budgetåret 1985/86.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen till *Kommittéer m. m.* med bifall till motion 1984/85:2822 yrkande 1 och med avslag på proposition 1984/85:100 och motionerna 1984/85:1325 yrkande 3 och 1984/85:1341 för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 14 880 000 kr.

2. Medelsanvisningen

Kerstin Göthberg (c) och Pär Granstedt (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "På skolans" och slutar "1984/85:2822 yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att förevarande anslag räknas upp kraftigt för nästa budgetår, nämligen från 11,4 till 20,9 milj. kr. Även med hänsyn till de nya uppgifter som förväntas bli fullgjorda med utnyttjande av medel under detta anslag bedömer utskottet att en besparing på 4 milj. kr. är fullt möjlig under anslaget. Denna besparing bör utnyttjas för fortbildningsändamål i annat sammanhang. Utskottet föreslår att riksdagen till Kommittéer m. m. med bifall till motion 1984/85:1325 yrkande 3 och med avslag på proposition 1984/85:100 och motion 1984/85:2822 yrkande 1 till Kommittéer m. m. anvisar 16 880 000 kr. för budgetåret 1985/86.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen till *Kommittéer m. m.* med bifall till motion 1984/85:1325 yrkande 3 och med avslag på proposition 1984/85:100 och motionerna 1984/85:1341 och 1984/85:2822 yrkande 1 för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 16 880 000 kr.

minab/gotab Stockholm 1985 82008